

Piatră și destin în sculptură. Proiect expozițional: Metamorfoza pietrei sau între fizic și metafizic (Rezumat)

CUPRINS

INTRODUCERE

CAPTOLUL I Piatra, destin în istoria sculpturii

1. Preistoria (aprox. 2,5 milioane de ani Î.H. – mileniul IV Î.H.)

2. Sculptura în Antichitate

2.1. Egiptul antic (mileniul IV Î.H – sec.VI Î.H.)

2.2. Grecia antică (sec. XII Î.H. – sec. III Î.H.)

2.3. Sculptura Romei antice (sec III Î.H- sec. III D.H.)

3. Epoca medievală (secolele VI-XV)

4. Renașterea italiană (secolele XIV-XV)

5. Baroc (secolul XVII)

6. Rococo (secolul all XVIII-lea)

7. Secolul al XIX-lea

8. Secolul al XX-lea

CAPITOLUL II Sculptura contemporană. Modele formatoare de direcții personalizate în domeniul artei sculpturale

1. Constantin Brâncuși (1876-1957)

2. Henry Moore (1898 – 1986)

3. Isamu Noguchi (1904 – 1988)

CAPITOLUL III Valențele plastice ale pietrei. Epocă, mentalitate, tehnică

1. Valențele plastice ale pietrei

2. Epocă, mentalitate, tehnică

CAPITOLUL IV Premisele creației în sculptură. Reperle elaborării tehnice

1. *Atelierul de creație*
2. *Materia primă*
3. *Tehnici de prelucrare*
4. *Etape de lucru*

CAPITOLUL V Proiectul expozițional: Metamorfoza pietrei sau între fizic și metafizic

- 1.1. Primul contact cu piatra
  - 1.2. Designer
  - 1.3. Restaurator
  - 1.4. Sculptor
2. *Conceptul expozițional*
    - 2.1. Piatra, materia conceptuală a proiectului
    - 2.2. Despre fizic și metafizic
3. *Lucrări realizate*

CAPITOLUL VI Concluzii

CUVUNTE CHEIE:

sculptură, istorie, materie, piatră, tehnică, demers, fizic, metafizic.

În lucrarea doctorală cu titlul: „**Piatra, destin în sculptură. Proiect expozițional: Metamorfoza pietrei sau între fizic și metafizic**”, am ales să analizez sculptura în piatră, din punct de vedere tehnic, conceptual și artistic.

Sculptura în piatră este modalitatea prin care mă exprim, ca și artist plastic, este zona mea de interes încă din copilărie. Am ales să dezvolt acest meșteșug ancestral, deosebit de interesant și să-l folosesc ca element de studiu, din punct de vedere al istoriei sculpturii, precum și pentru lucrările realizate în proiectul personal de cercetare.

În demersul teoretic și practic al lucrării doctorale, am dezbătut și disecat prin „tăietura directă” a cioplitrii ideatice, întregul proces al creației, specific sculpturii în piatră.

Eu fiind de loc din Maramureșul istoric, din frumosul oraș Sighetul Marmației, de mic copil am avut de-a face cu piatra. A fost așadar un material care m-a găsit și fascinat, prin cele două elemente esențiale ale sale, trăinicia și măreția, iar acest lucru vine nu din întâmplare, ci abia după ce m-am împrietenit și cu alte materiale: metal, lemn, etc.

De la mânuirea uneltelor cioplitorului în piatră rudimentar, până la artistul conceptual care sculptează materialul pentru a demonstra un concept artistic, a fost cale lungă. Consider că sculptura în piatră este de actualitate în peisajul sculpturii contemporane, chiar dacă materialul este străvechi, iar tehnicile de lucru ale meseriei sunt clasice. Sculptorii moderni vor folosi mereu piatra ca element de înfăptuire ale creațiilor diverse, fie în sculptura ronde-bosse sau basorelief.

Trăinicia și forța cu care este natural înzestrată piatra, se transmite și creațiilor moderne. În piatră se pot ascunde povești de viață, idei, concepte, forme diverse. Piatra este un material versatil, potrivit pentru o serie de transpuneri artistice. În sculptura modernă se produce o interferare cu alte elemente, un mixaj de materialități și texturi diferite, menite să pună în valoare creația finală.

În Capitolul 1, denumit „**Piatra, destin în istoria sculpturii**”, am făcut o trecere cronologică prin perioadele esențiale din istoria artei. De la Preistorie la Secolul al XX-lea, sculptura s-a dezvoltat permanent odată cu societatea și mentalitatea umană. A înfăptuit opere importate și a schimbat modalitatea prin care această artă a fost percepută de societăți diverse, artiștii sculptori au trecut de la a fi meșteri anonimi, la titani ai acestei mărețe arte. Sculpturile au decorat edificii importante, au devenit epicentrul unor piețe din orașele Europei, au înfrumusețat palate și grădini, au comemorat personalități, artiștii au constituit monumente și altare de închinare.

Cronologic am punctat fiecare perioadă din istoria sculpturii, astfel: Preistoria, Antichitatea (Egiptul, Grecia, Roma), Evul Mediu (Romanic, Gotic), Baroc, Rococo, Secolul al XIX-lea (Neoclasicismul, Romantismul, Realismul), Secolul al XX-lea.

Odată cu dezvoltarea omului, apare perioada antichității, unde am moștenit splendidele civilizații ale **Egiptului, Greciei și Romei antice**. Am parcurs pe rând toate aceste perioade, exemplificând cu monumente rămase din antichitate, deja o perioadă bogată, cu nenumărate artefacte ale vremii, secole de realizări și descoperiri importante. O bună parte a culturii moderne și-a pus bazele pe arta moștenită de la cele trei mari civilizații antice. De asemenea este momentul când numele sculptorilor încep să fie cunoscute, în special în Grecia

antică. Este de fapt, primul moment al umanității, când artistul este venerat și recunoscut la adevărata sa valoare.

Sculptura **Evului mediu** a coexistat și s-a dezvoltat într-o perioadă dificilă și instabilă din punctul de vedere al vieții oamenilor medievali. Deși cioplirea chipului uman a fost un concept interzis de dogmele religioase, sculptura a decorat maiestuos construcțiile, fiind subordonată arhitecturii. A decorat impozantele castele și biserici romanice sau fabuloasele catedrale gotice, găsindu-și menirea chiar și într-o perioadă nefavorabilă.

Renașterea a marcat pentru totdeauna rolul sculpturii în viața oamenilor, iar frumusețea artei a slujit scopului Umanismului, prin reîntoarcerea la valorile artei greco-romane. În Renașterea italiană e confirmat artistul deplin, omul universal capabil să fie un inventator, om de știință, arhitect, pictor sau sculptor. Ne-au rămas numele unor titani ai artei, care vor marca pentru totdeauna sculptura modernă și vor influența creația viitorilor artiști ai lumii. De asemenea invențiile, perspectiva, studiul anatomiei umane, au dus la un nou nivel calitatea sculpturilor, unele dintre ele devenind și astăzi piese inestimabile, admirate în muzeele lumii.

Sculptura în **Baroc** a impus noi standarde estetice, respectând normele bisericii, și-a dezvoltat mijloacele de expresie. A servit unui scop de propagandă inițial, dar a devenit spectaculoasă, impresionantă, artiștii și-au înnoit expresivitatea reprezentărilor. S-au păstrat lucrări fabuloase din perioada barocă în întreaga Europa, iar nume mari de sculptori au realizat aproape scenografic ansambluri sculpturale, menite să decoreze atât interioarele lăcașurilor de cult, dar și orașele, piețele, edificiile administrative.

Sculptura în **Rococo** va aduce un suflu nou acestei arte. În special în Franța se dezvoltă ca o artă nobiliară, încărcată de bucuria vieții, celebrează dragostea și frumusețea naturii, prin lucrări care decorează palatele și grădinile unei societăți lipsite de grijile materiale. Sculptorii și artiștii sunt angajați, au lucrări importante, sunt admirați și tratați cu respect, iar ei oferă statui ronde-bosse sau basoreliefuri demne de celebrele serbări galante ale epocii.

Sculptura în **secolul al XIX-lea** se diversifică stilistic, anii nu mai oferă perioade lungi de decantare și împlinire a menirii unui anumit stil. Odată cu dezvoltarea societății și arta se schimbă mai rapid. Dacă în trecut procesul se realiza lent, secolul al XIX-lea accelerează rapid printre stiluri, cele mai esențiale fiind **neoclasicismul, romantismul și realismul**.

Secolul al XX-lea este considerat secolul artei moderne. Perioadele se succed cu și mai mare viteză, evenimentele istorice și dezvoltarea societății au accelerat procesul de schimbare stilistică în artă și sculptură. Apar mari nume care deservește arta cioplitorului, dacă în secolele trecute ea a fost oarecum subordonată arhitecturii și picturii, acum sculptura devine independentă, artiștii se îndepărtează de naturalismul promovat în secolul trecut și găsesc mijloace de expresie dintre cele mai diverse.

Chiar dacă folosesc tot tehnici clasice, sculptorii moderni vor înnoi conceptele și vor combina materialele într-un proces ideatic, nemăintâlnit până atunci. În creația aceluiași artist se produc mai multe schimbări, aderând la un curent sau altul pe parcursul vieții. Cele două războaie mondiale schimbă continuitatea firească a creației, dar nicidecum nu o oprește. Din contră, artiștii devin mai inventivi, exploatând teme și maniere noi, apelând la subconștient, abstract, inovativ. Dată fiind diversitatea foarte mare a sculpturii în secolul al XX-lea, am exemplificat cu lucrările realizate în piatră, acest material fiind obiectul de studiu al tezei doctorale.

Capitolul II este intitulat „**Sculptura contemporană. Modele formatoare de direcții personalizate în domeniul artei sculpturale**”. Am făcut o analiză detaliată a personalității, vieții și creației celor artiști, care au constituit o sursă de inspirație pentru mine. Ei sunt românul **Constantin Brâncuși** (1876-1957), britanicul **Henry Moore** (1898 – 1986) și americanul-nipon **Isamu Noguchi** (1904 – 1988). Mi-am asumat alegerea lor, din punct de vedere al admirației personale față de opera acestor mari sculptori ai secolului XX.

Fiecare dintre ei au marcat sculptura și au demonstrat că, în ciuda opreliștilor, dacă există concept, talent și determinare, publicul poate fi educat și convins, iar arta lor a fost admirată și achiziționată, încă din timpul vieții. Consider deosebit de importantă cultura în domeniul sculpturii, cunoașterea creației marilor titani ai lumii contemporane, pentru extragerea sursei de inspirație. La fel cum și ei s-au influențat în epocă, prin întâlniri directe sau indirecte, artiștii de astăzi trebuie să cunoască și să cucerească opera înaintașilor. Pentru mine personal, cei trei sculptori, despre viața și creația cărora am scris în capitolul al doilea, sunt titanii sculpturii moderne și adevăratele repere artistice.

Capitolul III se numește „**Valențele plastice ale pietrei. Epocă, mentalitate, tehnică.**”, și dezbate caracteristicile esențiale ale materialului ales pentru cercetare în această lucrare: **piatra**.

În primul subcapitol intitulat „Valențele plastice ale pietrei”, am realizat un studiu al sculpturii în piatră, ca tehnică predilectă în creația sculptorilor lumii, indiferent de perioadă. Acest material natural este oferit cu generozitate de pământul din care suntem plămădiți, iar sculptorii i-au oferit viață, formă, energie, însuflețind materia brută în cele mai superbe creații. Maniera de interpretare și folosire a pietrei a fost diferită, în funcție de epocă și mentalitate, dar și de personalitatea creatorilor care au utilizat-o ca și material predilect.

Terra ne oferă cu generozitate piatra în diverse forme de roci, pe care sculptorii aleg să o folosească pentru a plămădi creații originale. Se petrece astfel o transformare esențială a materiei brute, devenind perenă prin conceptul și tehnica artistului.

În a doua parte a capitolului, „Epocă, mentalitate, tehnică”, am făcut o analiză a epocii și mentalităților care au influențat și transformat creația sculpturii. Contextul socio-economic a influențat întotdeauna evoluția sau involuția unei societăți. Oamenii au avut un anumit mod de gândire în funcție de factorii determinanți ai secolelor când au trăit. Acest fapt are un real aport asupra artei și implicit sculpturii. Sculptura s-a transformat, influențată de toate aceste concepte și idei, dezvoltate în perioade diferite.

Capitolul IV se intitulează „Premisele creației în sculptură. Reperle elaborării tehnice.” și conține anumite detalii tehnice ale sculpturii, dezbătute în patru subcapitole: „Atelierul de creație”, „Materia primă”, „Tehnici de prelucrare” și „Etapă de lucru”.

Primul aspect important este „Atelierul de creație”, locul unde se desfășoară munca în sine al unui sculptor. Acesta are anumite caracteristici specifice și necesită anumite dotări esențiale pentru activitate. Am realizat o prezentare a unui atelier ideal de sculptură, cu tot ceea ce presupune dotarea sa, cât mai aproape de dorința oricărui sculptor.

„Materia primă” face o clasificare a rocilor, ca materie de lucru. Piatra fiind un element natural se găsește pe Terra și este de mai multe tipuri, ea este folosită în funcție de dorința artistului și caracteristicile ei tehnice. Pentru a concepe un demers interesant, sculptorul trebuie să aibă și cunoștințe geologice despre rocile naturale, de asemenea să aleagă în cunoștință de cauză materialul perfect pentru creația sa artistică.

În subcapitolul „Tehnici de prelucrare” am oferit o clasificare a sculelor folosite în domeniu. Sculptura este o artă care are nevoie de unelte potrivite pentru a se putea realiza, de scule mecanice sau electrice cu care să se stăpânească piatra, un material dur, imposibil de

cioplit doar cu mâinile goale. Am ilustrat cu imagini cele mai esențiale scule și unelte folosite într-un atelier de sculptură.

„Etape de lucru” presupune o clasificare a muncii propriu-zise. O împărtășire a secretelor meseriei, de la întâlnirea cu blocul de piatră, până la forma sa finală, modelată și cioplită de voința sculptorului. Am trecut în revistă etapele de lucru din procesul de sculptură în piatră.

Capitolul V numit **„Proiectul expozițional: Metamorfoza pietrei sau între fizic și metafizic”**, dezbate lucrările practice, create în tehnica sculpturii în piatră pentru lucrarea doctorală. Capitolul V cuprinde subcapitolul „Scurtă introducere între profesie și creație. Etape ale formării profesionale”, în care am analizat parcursul meu din punct de vedere al carierei în domeniul artelor vizuale. Am împărțit munca mea artistică pe zonele de dezvoltare și interes profesional, făcând o scurtă trecere în revistă a anilor în care m-am apropiat prin participarea la diferite proiecte personale sau de grup, de piatră, ca și material esențial plastic: „Primul contact cu piatra”, „Designer”, „Restaurator” și „Sculptor”.

Partea practică a demersului meu artistic realizat în această lucrare doctorală, a fost dezvoltată în partea a doua a Capitolului V, de asemenea structurată pe două sub-capitole intitulate „Conceptul expozițional” și „Lucrările realizate”. Demersul teoretic finalizat în capitolele anterioare, aici am descris în detaliu conceptul și execuția lucrărilor personale, în proiectul de cercetare practică.

Am ales ca titlul generic pentru expoziția cu lucrările practice: **„Metamorfoza pietrei sau între fizic și metafizic”**. Aceste lucrări vor fi prezentate în expoziția organizată cu ocazia susținerii tezei doctorale, ea vine să întregască demersul teoretic, prin latura practică. Am combinat materia pietrei cu alte elemente, pentru un plus de valoare estetică, oferind fiecărei lucrări, acel detaliu care să o diferențieze, și să ajute cât mai mult la transpunerea conceptului teoretic.

Am realizat 12 lucrări în tehnica sculpturii în piatră, preponderent cioplirea directă. Lucrările sunt personale, tratează teme și subiecte diverse, au fost realizate pe parcursul mai multor ani și reprezintă evoluția mea ca și artist. În fiecare lucrare am încercat să imprim o idee anume, să omagiez diferite tipuri de piatră și să o asociez și cu alte materiale, care să o completeze și evidențieze totodată. Pe parcursul întregii lucrări am analizat piatra ca material

preferat pentru sculptură, din mai multe unghiuri de vedere, și am realizat practic lucrări în piatră, care să completeze demersul teoretic.

Lucrările sunt personale, tratează teme și subiecte diverse, au fost realizate pe parcursul mai multor ani și reprezintă evoluția mea ca și artist. În fiecare lucrare am încercat să imprim o idee anume, să omagiez diferite tipuri de piatră și să o asociez și cu alte materiale, care să o completeze și evidențieze totodată. Titlurile lucrărilor de sculptură sunt: „Arhitectură spontană”, „Filon”, „În suspensie I”, „În suspensie II”, „În suspensie III”, „Materie în formare”, „Piramidal”, „Punct de lumină”, „Unda”, „Spectral I”, „Spectral II”, „Pomul vieții”.

Ultimul Capitol, intitulat „**Concluzii**”, face o trecere în revistă a lucrării de față, enumerând structura logică a demersului teoretic. Lucrarea este completată de sursele Bibliografice, resursele Web și ale imaginilor folosite pe întreg parcursul lucrării..

Am încercat să realizez un proces educativ, de cercetare și creație, menit să surprindă valențele pietrei și sculpturii din mai multe puncte de vedere. Lucrarea doctorală se dorește o sinteză a experiențelor personale. Lucrările de sculptură realizate, reprezintă un ciclu al dezvoltării mele artistice până în acest moment.